

Брюксел, 27.5.2021 г.
COM(2021) 261 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Напредък в изпълнението на Инициативата на ЕС относно опрашителите

1. ВЪВЕДЕНИЕ: ИНИЦИАТИВАТА НА ЕС ОТНОСНО ОПРАШИТЕЛИТЕ

През последните десетилетия числеността и многообразието на европейските диви насекоми опрашители като пчели, пеперуди, сирфидни (осоподобни) мухи и молци са се влошили драстично в Европа. Освен това множество видове са на ръба на изчезване. Съгласно Европейския червен списък¹ около 1 на всеки 3 вида пчели и пеперуди е с намаляваща популация, докато всеки десети вид е застрашен от изчезване.

Загубата на дивите опрашители е сериозен повод за тревога. Това е защото около 80 % от култивираните и от дивите цъфтящи растителни видове в ЕС зависят поне отчасти от опрашването от животни. Без опрашители много растителни видове биха намалели и впоследствие биха изчезнали. Това би застрашило оцеляването на природата, благополучието на хората и икономиката. Около 3,7 млрд. евро от стойността на годишната селскостопанска продукция в ЕС пряко зависи от насекомите опрашители.² В наличните оценки обаче нито се отчита опрашването на диви растения от животни, нито се отчита приносът, който опрашителите имат за хранителната сигурност и човешкото здраве.

През юни 2018 г. Комисията прие Инициативата на ЕС относно опрашителите³ („Инициативата“). Инициативата е първата по рода си рамка на ЕС за справяне с влошаването на състоянието на дивите опрашители⁴. Тя получи силна подкрепа сред групите заинтересовани страни⁵.

В Инициативата бяха заложили дългосрочни цели за 2030 г., които бяха насочени към създаване на приложими познания за проблема, справяне с основните известни причини за проблема, насърчаване на сътрудничеството между заинтересованите страни и ангажиране на широката общественост. С цел ЕС да поеме по правилния път в Инициативата бяха изложени 10 действия и 31 поддействия, които да бъдат изпълнени в краткосрочен и средносрочен план.

С тези действия се подкрепи прилагането на интегриран подход към проблема и по-ефективното използване на съществуващите инструменти и политики. На преден план беше предимно подобреното интегриране на целите за опазване на опрашителите в различните секторни политики на ЕС, в това число политиките в областта на околната среда и здравеопазването (по-специално директивите за птиците и за местообитанията, както и законодателството на ЕС относно пестицидите), общата селскостопанска политика (ОСП), политиката на сближаване и политиката в областта на научните изследвания и иновациите.

¹ <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>

² Европейски съюз, Европейска агенция за околна среда, (2021 г.), „Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA)“ („Отчитане на екосистемите и техните услуги в Европейския съюз“), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, (под печат).

³ COM(2018) 395 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1617791616241&uri=CELEX%3A52018DC0395>.

⁴ Опрашителите в Европа са основно насекоми, в това число диви пчели, сирфидни (осоподобни) мухи, пеперуди и молци.

⁵ https://www.acceptance.ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/documents/EU_pollinators_summary_public_consultation.pdf

Европейският парламент⁶ и Съветът⁷ приветстваха Инициативата, подчертаха значението на опрашителите и призоваха за ефективни мерки за справяне с влошаването на тяхното състояние. На 9 юли 2020 г. Европейската сметна палата публикува специален доклад⁸ относно действията на ЕС за защита на дивите опрашители („докладът на Сметната палата“). В доклада на Сметната палата бяха идентифицирани пропуски в ключови политики на ЕС, които обхващат основните заплахи за дивите опрашители, и бяха отправени препоръки към Комисията да оцени необходимостта от добавяне на конкретни мерки за обхващане на заплахите, които понастоящем не са включени в Инициативата. В доклада на Сметната палата беше посочена също така нуждата от интегриране в по-голяма степен на действия за защита на опрашителите в политиките на ЕС за опазване на биологичното разнообразие и селското стопанство и за подобряване на опазването на дивите опрашители в процеса на оценяване на риска от използването на пестициди. В заключенията на Съвета от 17 декември 2020 г.⁹ бяха приветствани препоръките на Сметната палата и беше призната неотложността от укрепване на рамката за действие на ЕС по отношение на опрашителите.

На 20 май 2020 г. Комисията прие Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.¹⁰ и стратегията „От фермата до трапезата“¹¹, като и двете са водещи инициативи в рамките на Европейския зелен пакт. С тези стратегии ще се насърчат действията в посока обръщане на тенденцията за влошаване на състоянието на опрашителите чрез ангажименти и цели за опазване на природата и плана на ЕС за възстановяване на природата. Заедно с новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата¹² и увеличената амбиция както за постигане на неутралност по отношение на климата, така и за нулево замърсяване, с тези стратегии ще се помогне за справяне с основни заплахи за дивите опрашители като промяната в земеползването, интензивното селскостопанско управление и използване на пестициди, замърсяването на околната среда, инвазивните чужди видове и изменението на климата.

В настоящия доклад се оценява напредъкът по изпълнението на всички действия в рамките на Инициативата. Основава се на много източници, в това число резултатите от оценките на политиката, доклади и публикации на ЕС и конкретни проучвания. В него също така се взема предвид институционалната обратна връзка, получена от Европейския парламент, Съвета и Европейската сметна палата.

⁶ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0104_BG.html

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12948-2018-INIT/bg/pdf>

⁸ Специален доклад 15/2020, <https://www.eca.europa.eu/bg/Pages/DocItem.aspx?did=54200>.

⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14168-2020-INIT/bg/pdf>

¹⁰ COM(2020) 380 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380&qid=1617793675856>.

¹¹ COM(2020) 381 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0381&qid=1617793729689>.

¹² COM(2021) 82 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0082&qid=1617793760652>.

2. 10 ДЕЙСТВИЯ — ОБОБЩЕНИЕ НА НАПРЕДЪКА

2.1. Действие 1: Подпомагане на мониторинга и оценяването

От актуалните данни става ясно, че тревожното влошаване на състоянието на дивите опрашители налага предприемането на сериозни действия. Все още обаче има значителни пропуски в данните и информацията за състоянието на опрашителите, причините за влошаване на състоянието им и последиците от това за природата и благополучието на хората.

През юни 2019 г. Комисията възложи на група специалисти по опрашителите да разработи предложение за схема на ЕС за полски мониторинг на опрашителите, чрез която да се предостави надеждна информация относно статуса и тенденциите в популациите на опрашителите в държавите членки (действие 1А). С цел гарантиране на участието и навременния принос на държавите членки в този процес Комисията проведе консултации с националните органи в областта на околната среда и селското стопанство, в това число в рамките на специализирани семинари. В предложението на специалистите¹³, публикувано през януари 2021 г., се предоставя всеобхватна методика за схемата за мониторинг, както и набор от показатели на политиката. Като следваща стъпка Комисията ще работи в тясно сътрудничество с държавите членки за прецизиране и привеждане в действие на предложението и за изграждане на капацитет за прилагане на схемата на терена.

Данните от бъдещата схема на ЕС за мониторинг на опрашителите ще бъдат от огромно значение за: i) разработването и изпълнението на ефективни природозащитни действия; ii) картографирането на приоритетните територии за прилагане на тези действия; и iii) оценката на въздействието от тези действия. Тези данни също така ще са в основата на Европейския червен списък, като чрез тях ще се позволи надеждна оценка на природозащитния статус на видовете опрашители в дългосрочен план. През декември 2018 г. Комисията започна работа по Европейския червен списък на сирфидните (осоподобни) мухи¹⁴ (действие 1Б), който се очаква да бъде завършен през юни 2022 г. През април 2021 г. Комисията започна работа по Европейския червен списък на молците¹⁵.

Защитените територии са особено важни за опазването на опрашителите. През юни 2020 г. Европейската агенция за околна среда и нейният Европейски тематичен център за биологично разнообразие публикуваха доклад, в който оценяват значението, което типовете местообитания от приложение 1 от Директивата за местообитанията имат за опрашителите¹⁶. По този начин беше възможно да се оцени природозащитният статус на защитените местообитания на опрашителите въз основа на доклади от държавите членки¹⁷ (действие 1В). В последния доклад на ЕАОС за *състоянието на природата* се посочва, че статусът на опрашителите е сериозен повод за тревога^{18,19}.

¹³ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC122225>

¹⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/European+Red+List+of+Hoverflies>

¹⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/European+Red+List+of+Moths>

¹⁶ <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-bd/products/etc-bd-reports/etc-bd-technical-paper-1-2020-report-for-a-list-of-annex-i-habitat-types-important-for-pollinators>

¹⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats

¹⁸ <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>

Комисията също така е работила за попълване на пропуските в данните и информацията относно натиска, на който са подложени видовете опрашители, по-конкретно влошаването на състоянието на местообитанията и използването на пестициди. Понастоящем Комисията създава пилотен проект за схема за полеви мониторинг на биологичното разнообразие в селскостопанските ландшафти²⁰ и подготвя модула за затревените площи на рамковото проучване LUCAS²¹ като част от проучването LUCAS 2022 г., след успешната пилотна схема през 2018 г. Комисията също така работи по пилотен проект за иновативна схема, в която се използват медоносни пчели с цел извършване на мониторинг на пестицидите в околната среда²² (действие 1Г). Пилотният проект ще бъде последван от пълното въвеждане на схемата през 2022 г. с подкрепата на подготвителното действие на Европейския парламент²³.

През октомври 2020 г. Комисията публикува резултатите от оценка на екосистемите в целия ЕС²⁴ (действие 1Д). В анализа бяха използвани наличните в момента данни и информация за опрашителите и техните местообитания с цел да се оцени състоянието на услугите по опрашване от животните в ЕС. От резултатите става ясно, че 50 % от земята, която е засята със зависещи от опрашителите култури, е засегната от недостиг на опрашване. Един от най-добрите начини за справяне с този недостиг на опрашване е чрез възстановяване на екосистемите, което е подкрепено в рамките на селскостопанската политика.

Комисията също така разработи „сметка“ за опрашването²⁵ (действие 1Д), съгласно която икономическата стойност на насекомите опрашители за растителната продукция в ЕС възлиза на около 3,7 млрд. евро годишно²⁶. Сметката може да се използва за оценка на това как влошаването на състоянието на популациите на опрашителите засяга селскостопанската продукция и вноса и износа на селскостопански продукти²⁷.

2.2. Действие 2: Подпомагане на научните изследвания и иновациите

Комисията продължи да подпомага базовите и приложните научни изследвания във връзка с опрашителите чрез рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации, за да

¹⁹ https://tableau.discomap.eea.europa.eu/t/Natureonline/views/SONpollinators/Storypollinators?%3AisGuestRedirectFromVizportal=y&%3Adisplay_count=n&%3AshowAppBanner=false&%3Aorigin=viz_share_link&%3AshowVizHome=n&%3Aembed=y

²⁰ European Monitoring of Biodiversity in Agricultural Landscapes (EMBAL) [Европейски мониторинг на биологичното разнообразие в селскостопанските ландшафти], <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Data+and+information>.

²¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lucas>

²² Проект „Insignia“, <https://www.insignia-bee.eu>.

²³ За повече информация относно подготвителните действия на Европейския парламент, моля, посетете: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/640130/EPRS_ATA\(2019\)640130_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/640130/EPRS_ATA(2019)640130_EN.pdf).

²⁴ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120383>

²⁵ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC117072>

²⁶ Европейски съюз, Европейска агенция за околна среда, (2021 г.), „Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA)“, [„Отчитане на екосистемите и техните услуги в Европейския съюз“], Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, (под печат).

²⁷ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120571>

се запълнят пропуските в познанията и да се подкрепят по-ефективни природозащитни действия, насочени към постигането на резултати²⁸ (действие 2А).

След приемането на Инициативата Комисията включи специална тема за опрашителите в работната програма на „Хоризонт 2020“ за периода 2018—2020 г. Целта на тази тема е да се разработят инструменти, насоки и методики, с които в по-голяма степен да се смекчат причините и последиците от влошаването на състоянието на дивите опрашители²⁹. Очаква се това научно изследване да започне през септември 2021 г. В обхвата на рамката BiodivERsA³⁰ бяха предприети проекти, свързани с опрашителите, с които се цели подобряване на разбирането ни за взаимодействието между различните фактори, които предизвикват влошаване на състоянието на опрашителите³¹ и разработване на сценарии за биологичното разнообразие на опрашителите и опрашването като екосистемна услуга³². Освен това високите постижения в научните изследвания за опрашителите бяха подкрепени посредством индивидуални безвъзмездни средства и стипендии по линия на Европейския научноизследователски съвет³³ и на програмата „Мария Склодовска-Кюри“³⁴. Тези безвъзмездни средства и стипендии бяха предоставени на отличителни изследователи, които изучават вродената екологична връзка между опрашителите и растенията, както и значението на тази връзка за функционирането на екосистемата и производството на хранителни продукти³⁵.

Познанията, които се създават чрез научноизследователска дейност, ще са от значение за вземането на решения. В обхвата на рамката EKLIPSE³⁶ с цел да се подкрепят насоките за най-добри практики в един проект бяха оценени актуалните познания за това как пестицидите и торовете влияят на мерките за опазване на опрашителите в земеделските земи³⁷. В допълнение на това Европейското партньорство за иновации³⁸ за селското стопанство подкрепи интерактивни иновации в посока „от долу нагоре“ за благоприятно за опрашителите управление³⁹ на земеделските земи (действие 2Б).

Комисията има за цел да засили подкрепата си за научните изследвания относно опрашителите в следващата рамкова програма „Хоризонт Европа“. Това е отразено в първия стратегически план по програмата⁴⁰ и в предложението за първата работна програма на „Хоризонт Европа“ (2021/2022)⁴¹ (действие 2В). Целта на редица от

²⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Research+and+innovation>

²⁹ SC5-32-2020, <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/sc5-32-2020>.

³⁰ Схемата „Хоризонт 2020“ ЕНП-NET за съвместно финансиране и насърчаване на общоевропейско изследване на биологичното разнообразие и екосистемните услуги, <https://www.biodiversa.org>.

³¹ Проект „VOODOO“, <https://www.biodiversa.org/1777/download>.

³² Проект „OBServ“, <https://www.biodiversa.org/1635/download>.

³³ Проект „DrivenByPollinators“ <https://cordis.europa.eu/project/id/819374>.

³⁴ Например, DEFOLL <https://cordis.europa.eu/project/id/798954>.

³⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Horizon+2020>

³⁶ EKLIPSE е механизъм за подкрепа на по-добри решения за околната среда, основаващи се на най-добрите налични познания, <https://www.eclipse-mechanism.eu>.

³⁷ https://www.eclipse-mechanism.eu/pollinators_request

³⁸ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/european-innovation-partnership-agricultural>

³⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Bottom-up+innovation>

⁴⁰ https://ec.europa.eu/research/pdf/horizon-europe/ec_rtd_orientations-towards-the-strategic-planning.pdf

⁴¹ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/commissions-proposal-horizon-europe_en#the-commissions-proposal-for-horizon-europe

предложените теми в „Хоризонт Европа“ е подкрепа за: i) разработването на инструменти за научните изследвания за опрашителите (например инструменти за интегративна таксономия, в това число ДНК баркодове и машинно обучение); ii) изграждане на капацитет и работа в мрежа на специалисти; и iii) широкомащабен преход към благоприятно за опрашителите управление на културните и селскостопанските ландшафти. Освен това проектопредложението за европейско партньорство за биологичното разнообразие⁴² има за цел осигуряване на подкрепа за схеми за мониторинг на биологичното разнообразие. Тази подкрепа също така ще е от съществено значение за изпълнението на схемата на ЕС за мониторинг на опрашителите.

2.3. Действие 3: Улесняване на обмена на познания и достъпа до данни

За създаването на приложими познания е необходимо запълване на известните пропуски в данните, както е заложено в действия 1 и 2. За това обаче също така се изисква по-добро използване на съществуващите данни и информация.

На 20 май 2020 г. Комисията даде старт на кошера на ЕС за информация относно опрашителите⁴³, информационен център за опрашителите в ЕС (действие 3А). Чрез тази онлайн платформа се улеснява обменът на информация относно влошаването на състоянието на опрашителите и какво се предприема в целия ЕС за обръщане на тази тенденция, в това число чрез съвместни инициативи на заинтересованите страни. Кошерът за информация относно опрашителите е достъпен за ключови участници, като публични органи, учени, природозащитния сектор, активисти на гражданското общество, управители на земи (в частност земеделски стопани и лесовъди), пчелари, обществеността и предприятията. Благодарение на кошера тези участници могат: i) да обменят най-добри практики относно усилията за защита и опазване на дивите опрашители; ii) да намерят насоки за действия за защита и опазване на дивите опрашители; и iii) да намерят партньори за тези действия.

Чрез схемата на ЕС за мониторинг на опрашителите и други инициативи за мониторинг *на място*, които са разработени съгласно действие 1, ще се осигурят ценни данни за оценка на състоянието на популациите на опрашителите и факторите за намаляването им. Комисията и Европейската агенция за околна среда понастоящем разучават варианти за интегриране на създадената от схемите информация в Информационната система за биологичното разнообразие на Европа⁴⁴.

Осигуряването на достъп до съществуващи данни за земеползването е от особено значение за прилагането на ефективни действия за опазване на опрашителите. Комисията работи заедно с държавите членки за осигуряване на обмена, споделянето, достъпа и употребата на оперативно съвместими нелични пространствени данни, които са налични в интегрираната система за администриране и контрол на ОСП (ИСАК)⁴⁵. Системата ИСАК

⁴² Европейско партньорство по програмата „Хоризонт Европа“, „Rescuing Biodiversity to Safeguard Life on Earth“ [„Да спасим биологичното разнообразие, за да опазим живота на Земята“] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/research_and_innovation/funding/documents/european_partnership_for_rescuing_biodiversity_to_safeguard_life_on_earth.pdf.

⁴³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/EU+Pollinator+Information+Hive>

⁴⁴ <https://biodiversity.europa.eu/>

⁴⁵ Системата ИСАК е административна система за установяване и контролиране на допустимостта на помощ или друга подкрепа по ОСП, която всяка държава членка създава и управлява. За повече информация:

съдържа потенциално полезна информация за опрашителите и за услугите по опрашване като пространствено разпределение и местоположение на култури, земеделски практики или мерки по ОСП. Усилията за привеждане в съответствие и публикуване на тези данни с цел повторно използване са предприети като част от Директивата INSPIRE⁴⁶ (действие 3Б). През 2019 г. Комисията даде старт на пилотен проект за оценка на разпоредбите на директивата относно обмена на данни и за проучване на това как директивата може да бъде използвана, за да се подпомогнат организирането и прилагането на процеса на споделяне на данни в различните области на политиките на ЕС, в това число и системата ИСАК.

2.4. Действие 4: Опазване на застрашените видове опрашители и местообитания

Обръщането на тенденцията за влошаване на състоянието на опрашителите започва с опазването на най-застрашените видове опрашители и техните местообитания, като тези, които са защитени от Директивата за местообитанията или са включени в Европейския червен списък. За подобряването на природозащитния статус на тези видове и местообитания са необходими приоритетно финансиране и ефективни планове за действие.

Чрез плана за действие за природата, хората и икономиката⁴⁷ Комисията подобри прилагането на Директивата за местообитанията, като предприе по-добри действия в отговор на една от ключовите заплахи за опрашителите: загубата на местообитания. По-специално Комисията разработи планове за действие на ЕС за местообитанията за два типа местообитания от огромно значение за опрашителите: полуестествени сухи тревни формации и европейска суха пустош. И двата типа местообитания са защитени от Директивата за местообитанията (действие 4А). През юли 2020 г. Комисията обяви търг за разработване на три плана за действие за видовете с цел опазване на най-застрашените видове опрашители в ЕС⁴⁸.

Подкрепата по програмата LIFE за опазване на опрашителите е нараснала значително от 2018 г. насам. В няколко текущи проекта по програмата LIFE като изрична цел е заложено опазването на опрашителите. Фокусът на тези текущи проекти е върху възстановяването на местообитания, подобряването на познания и повишаването на осведомеността с цел подобряване на природозащитния статус на застрашените видове пеперуди. Вниманието на други текущи проекти е насочено към насърчаването на селскостопански практики, които благоприятстват опрашителите или насекомите като цяло⁴⁹.

Комисията продължи да насърчава кандидатстването за проекти по програмата LIFE, които са насочени към безгръбначните, в това число насекомите опрашители. През юни 2020 г. Комисията организира уебинар⁵⁰, за да обсъди как да се увеличи подкрепата

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/financial-assurance/managing-payments_bg.

⁴⁶ Директива 2007/2/ЕО за създаване на инфраструктура за пространствена информация в Европейската общност (INSPIRE), <https://inspire.ec.europa.eu>.

⁴⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan

⁴⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Action+plans>

⁴⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/LIFE+programme>

⁵⁰ <https://ec.europa.eu/easme/en/webinar-life-stepping-save-bugs>

по програмата LIFE за опазването на безгръбначните с оглед насърчаване на повече кандидатури в тази област в бъдеще. Комисията също така представи окончателно проучване на 20 проекта за безгръбначни по програмата LIFE, в което бяха включени препоръки за бъдещи проекти⁵¹.

В доклада на Сметната палата беше изразена тревога относно липсата на проекти по програмата LIFE, насочени към видовете опрашители, които не са защитени от правото на Съюза в рамките на Директивата за местообитанията. В многогодишната работна програма на LIFE за периода 2021—2024 г. Комисията ще предложи увеличаване на процента на съфинансиране на ЕС за най-застрашените видове съгласно Европейския червен списък. По този начин ще се насърчат действия по проекти за видове опрашители, които не са правно защитени, но все пак са изложени на риск от изчезване.

За плановете за действие по отношение на видовете опрашители и местообитанията се изисква всеобхватно и широко разпространено познание за мерките за опазване и управлението на опазването. Мрежата „Натура 2000“ има важна роля за справянето със загубата на местообитания на опрашителите. През 2018 г. и 2019 г. Комисията и държавите членки подкрепиха обмена на познания относно мерките и подходите за управление с цел опазване на опрашителите^{52,53,54} чрез биогеографския процес на „Натура 2000“⁵⁵ (действие 4Б). През ноември 2019 г. Комисията организира специални семинари с цел идентифициране на най-добрите мерки и подходи за управление на опазването на опрашителите във всички защитени зони по „Натура 2000“⁵⁶.

Важен начин за по-доброто интегриране на целите за опазване на опрашителите в управлението на мрежата „Натура 2000“ е включването на приоритетни мерки за ключови местообитания на опрашители в националните рамки за приоритетни действия на държавите членки⁵⁷. В доклада на Сметната палата се препоръчва на Комисията да се увери, че националните рамки за приоритетни действия включват изисквания за опазване на дивите опрашители и да оцени съответните мерки, предложени от държавите членки. Комисията: i) призова държавите членки да гарантират, че в националните рамки за приоритетни действия са включени такива изисквания; ii) започна през 2018 г. оценка на националните рамки за приоритетни действия и отправи коментари, за да насърчи включването на изисквания за дивите опрашители; iii) и ще продължи този процес през 2021 г. за оставащите национални рамки за приоритетни действия (действие 4В).

Ако бъдат изцяло изпълнени целите за защита на природата, определени в Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. като разширяването на защитените със закон територии до 30 % от сушата, ефективното управление на тези територии и строгата защита на най-малко една трета от тези територии, това ще бъде от огромна полза за

⁵¹ https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/life_and_invertebrates- summary_report-final-layout.pdf

⁵² https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/events/continental_annonian_steppic_and_black_sea_regions_seminar_en.htm

⁵³ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/events/atlantic_biogeographical_chalk_grasslands.htm

⁵⁴ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/events/eurasian_grassland_conference.htm

⁵⁵ За повече информация относно биогеографския процес на „Натура 2000“, моля, посетете:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/seminars_en.htm.

⁵⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Natura+2000+workshop+Nov+2019>

⁵⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/index_en.htm

опрашителите. Строгата защита ще бъде от особена полза за опрашителите, зависещи от местообитанията със стари гори, като сирфидните (осоподобни) мухи.

2.5. Действие 5: Подобряване на местообитанията на опрашителите в и около земеделските земи

През 2019 г. Комисията даде старт на проучване, за да оцени потенциала на ОСП за периода 2014—2020 г. за защита на дивите опрашители. В доклада⁵⁸, публикуван през ноември 2020 г., се разглеждат мерките по ОСП, с които може да се подкрепи или да се попречи на опазването. В него чрез конкретни случаи от шест държави членки се онагледява прилагането на тези мерки. В проучването също така се посочват ключовите извлечени поуки. Въз основа на това проучване Комисията състави насоки за управляващите органи, земеделските стопани и техните съветници за това как да повишат ефективността на мерките за опрашителите по линия на ОСП⁵⁹ (действие 5А).

През 2019 г. Комисията започна проучване за по-подробно разглеждане на действията по отношение на опрашителите, предприети във всички държави членки⁶⁰, в това число усилия в земеделските площи (действие 5Б). От оценката стана ясно, че редица държави членки прилагат целеви мерки за защита на опрашителите по линия на ОСП. Очевидно е обаче, че е необходимо такива усилия да бъдат значително засилени в целия ЕС.

През февруари 2020 г. Комисията организира голяма конференция на заинтересованите страни⁶¹, за да сподели и допълни констатациите от гореспоменатите проучвания на Комисията и да обсъди по какъв по-добър начин целите за опазване на опрашителите могат да се интегрират в стратегическите планове по ОСП за периода 2021—2027 г. (действие 5В).

Предложението на Комисията за бъдещата ОСП⁶² включва редица инструменти и характеристики, които държавите членки могат да използват в стратегическите си планове, за да подобрят състоянието на биологичното разнообразие в земеделските площи. От ключово значение при борбата с влошаването на състоянието на видовете опрашители ще бъдат три фактора: i) новата „архитектура за екологизиране“, която е изградена на основата на засилена обвързаност с условия; ii) екосхеми и ангажименти за управление на околната среда и iii) задължителното по-високо равнище на амбиция по отношение на околната среда. С тези три фактора също така ще бъдат подкрепени другите цели на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г., които са от основно значение за подкрепата на благоприятни за опрашителите земеделски ландшафти:

- най-малко 10 % от земеделските площи да са разположени в зони с високо разнообразие на ландшафта;
- намаляване с 50 % на риска и на употребата на химически пестициди;
- -намаляване с 50 % на употребата на по-опасни пестициди;

⁵⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Agriculture>

⁵⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Farmers>

⁶⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Actions+in+my+country>

⁶¹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Stakeholder+conference+Feb+2020>

⁶² https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_bg

- най-малко 25 % от земеделската земя да се управлява съгласно принципите на биологичното земеделие;
- значително нарастване на използването на агроекологични практики.

Освен това в препоръките си до държавите членки относно стратегическите им планове за ОСП⁶³ Комисията също разглежда специфичните цели за защитата на биологичното разнообразие, подобряването на екосистемните услуги и съхраняването на местообитания и ландшафти. Очаква се препоръките по тези цели да спомогнат за насърчаване на опазването на дивите опрашители в земеделските земи.

В доклада на Сметната палата се препоръчва Комисията да проверява дали при необходимост държавите членки включват в стратегическите си планове управленски практики със значим и положителен ефект върху дивите опрашители. Изборът и разработването на интервенции и практики за управление, предложени от държавите членки, следва да бъдат основани на анализ на екологичната ситуация в тях. Въз основа на този анализ държавите членки следва да идентифицират нужди — в това число опазване на опрашителите, ако се отнася за дадена територия — за които да бъдат предприети мерки в стратегическите планове. Комисията ще прецени дали предложените интервенции и практики на управление ефективно допринасят за специфичните цели на ОСП и за специфичните нужди, идентифицирани от държавите членки.

В рамките на действие 1 Комисията продължи да работи по разработването на показател на ОСП за дивите опрашители с оглед на включването на този показател в рамката за изпълнение и мониторинг, когато започне прилагането ѝ. Окончателното разработване на този показател зависи от прилагането на схемата на ЕС за мониторинг на опрашителите в държавите членки.

2.6. Действие 6: Подобряване на местообитанията на опрашителите в градска среда и в ландшафта като цяло

През 2019 г. Комисията събра най-добри практики и разработи насоки за създаване на благоприятна среда за опрашителите в градовете (действие 6А). В публикуваните през януари 2020 г. насоки⁶⁴ се предоставят добри примери и препоръки за създателите на политики, вземащите решения, ландшафтните архитекти, организаторите на проекти и управителите на земеползването в малки и големи градове за това как да създадат благоприятна градска среда за опрашителите.

През октомври 2020 г. Комисията изготви специален план за действие за устойчивото земеползване и основани на природата решения⁶⁵ като част от Програмата на ЕС за градовете⁶⁶. Чрез действия за екологосъобразна инфраструктура и биологично разнообразие в рамките на този план ще се насърчи благоприятна за опрашителите градска среда. Действията, насочени към опрашителите, ще бъдат допълнително засилени

⁶³ COM(2020) 846 final.

⁶⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

⁶⁵ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/sul-nbs_finalactionplan_2018.pdf

⁶⁶ Програмата за градовете е партньорство на градове, държави членки, Европейската комисия и заинтересовани страни като неправителствени организации или предприятия.

чрез новата инициатива „Споразумение за зелен град“⁶⁷, която е част от стратегия за биологичното разнообразие, и чрез плановете за екологизиране на градовете⁶⁸.

Комисията също така включи отнасящи се за опрашителите критерии в заявленията за кандидатстване и насоки за наградите „Европейска зелена столица“⁶⁹ и „Европейско зелено листо“⁷⁰ в рамките на критериите за „природа и биологично разнообразие“ (действие 6А).

Освен това с цел да улесни по-ефективните действия по отношение на опрашителите Комисията разработи подход за картографиране на пригодността на градските зони да благоприятстват опрашителите⁷¹. Няколко града използват този подход, за да разберат как екологосъобразните градски пространства могат да бъдат управлявани с цел увеличаване на популациите от опрашители. Комисията ще популяризира широко този инструмент сред градските органи.

Действията за опазване на опрашителите — в градска среда или в други ландшафти — могат да бъдат подкрепени с финансиране по линия на политиката на ЕС за сближаване съгласно приоритетите, които са включени в националните и регионалните оперативни програми⁷². През февруари 2020 г. Комисията, в партньорство с Европейския комитет на регионите, организира конференция за заинтересованите страни⁷³. Целта на конференцията беше да се повиши осведомеността за тези възможности сред: i) управляващите органи; ii) регионалните и местните органи; и iii) заинтересованите страни (действие 6Б). На конференцията беше подчертан броят на проектите за опазване на опрашителите в целия ЕС, които са финансирани предимно по програмите за европейско териториално сътрудничество⁷⁴. Проекти за опрашителите също са били подкрепени по други програми по линия на Европейския фонд за регионално развитие, както и по линия на Кохезионния фонд и Европейския социален фонд.⁷⁵

Комисията насърчи действия на равнище ландшафт, чрез които се поддържат, свързват и възстановяват местообитания на опрашителите, посредством насоките си относно екологосъобразна инфраструктура на равнище ЕС⁷⁶ и относно интегрирането на екосистемите и техните услуги в процеса на вземане на решения⁷⁷ (действие 6В).

2.7. Действие 7: Намаляване на въздействието на използването на пестициди върху опрашителите

През 2018 г. Комисията обсъди с държавите членки възможността за интегриране на специфични цели и мерки за опрашителите в преразгледаните национални планове за действие (НПД) на държавите членки по Директивата относно устойчивата употреба на

⁶⁷ https://ec.europa.eu/environment/topics/urban-environment/green-city-accord_en

⁶⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380&qid=1617952837914>

⁶⁹ <https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital>

⁷⁰ <https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/europeangreenleaf>

⁷¹ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC115375>

⁷² https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/funding

⁷³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Stakeholder+conference+Feb+2020>

⁷⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/

⁷⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Regions>

⁷⁶ SWD(2019) 193 final.

⁷⁷ SWD(2019) 305 final.

пестициди⁷⁸ (действие 7А). Във втория доклад на Комисията относно напредъка⁷⁹ във връзка с изпълнението на директивата нямаше конкретен фокус върху опрашителите. Комисията обаче поиска проучване за оценка на равнището на интегриране на цели и/или мерки в НПД за опазване на опрашителите. В окончателния доклад от това проучване, който беше публикуван през ноември 2020 г., беше посочено ниското равнище на интеграция. Държавите членки трябва да положат повече усилия, за да увеличат ефективността на разпоредбите в НПД за насекомите опрашители.

Чрез стратегиите на ЕС за биологичното разнообразие и „От фермата до трапезата“ Комисията се ангажира да предприеме действия за намаляване с 50 % на цялостната употреба на химически пестициди, както и рисковете, свързани с тях, и с 50 % използването на по-опасни пестициди до 2030 г. За тази цел Комисията ще преразгледа Директивата относно устойчивата употреба на пестициди, като засили ефективността на разпоредбите ѝ относно интегрираното управление на вредителите, както и ще насърчи по-широкото използване на безопасни алтернативи, за да защити реколтата от вредители и болести, по-специално чрез стратегическите планове за ОСП. Тези мерки ще са благоприятни за биологичното разнообразие като цяло и по-специално за насекомите опрашители.

Комисията е работила, за да гарантира, че защитата на опрашителите е взета под внимание и при издаването на разрешения за продукти за растителна защита съгласно изискванията на законодателството на ЕС за пускането на пазара на продукти за растителна защита⁸⁰. Комисията е работила с държавите членки, за да гарантира признаването и изпълнението от тяхна страна на ръководството за оценка на потенциалния риск, който тези продукти за растителна защита представляват за пчелите (*Apis mellifera*, *Bombus spp.* и самотните пчели)⁸¹, след приемането му от Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ) през 2013 г. (действие 7Б). От 2013 г. насам обаче голямо мнозинство от държави членки нееднократно се противопоставя на приемането на частите от ръководството на ЕОБХ, които се отнасят за хроничната токсичност за пчелите. По тази причина в края на 2018 г. Комисията предложи като първа стъпка да бъдат приложени частите от ръководството, за които има достатъчно подкрепа (напр. частите, свързани с големите рискове за медоносните пчели).

През юли 2019 г. квалифицирано мнозинство от държави членки одобри изготвен проект на регламент на Комисията за изменение на единните принципи за оценка и издаване на разрешение за продукти за растителна защита. Това изменение на единните принципи беше необходимо с оглед прилагането на частите от ръководството, които се отнасят за острата токсичност за медоносните пчели. През октомври 2019 г. обаче Европейският парламент се противопостави⁸² на този проект на регламент и призова Комисията да представи нов проект на регламент, който обхваща и хроничната токсичност и токсичността при лаврите за медоносните пчели, и острата токсичност за земните пчели. По тази причина Комисията не можеше да продължи с частичното прилагане на ръководството.

⁷⁸ Директива 2009/128/ЕО.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sud_report-act_2020_bg.pdf

⁸⁰ Регламент (ЕО) № 1107/2009.

⁸¹ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295>

⁸² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2019-0149_BG.html

През март 2019 г. Комисията възложи на ЕОБХ⁸³ да преразгледа ръководството предвид новите научни познания, които са се появили от 2013 г. насам. Комисията искаше да изготви насоки с най-актуалните методики за извършване на оценка на риска както за управляваните, така и за дивите пчели. Преразглеждането продължава в момента⁸⁴ и се очаква да приключи през 2021 г. Комисията ще се стреми към признаване на пълното ръководство след това⁸⁵.

В доклада на Сметната палата Комисията се призовава: i) да разшири границите на оценката на риска до представителна група от видове диви опрашители, ii) да изготви заедно с държавите членки работен план за разработването на методи за изпитване в това отношение и iii) да дефинира конкретни цели за опазване на дивите опрашители. Комисията работи по тези препоръки, като засилва ефективността на оценката на риска за околната среда на продуктите за растителна защита, както е посочено в предходния абзац, и както се е ангажирала съгласно стратегията на ЕС „От фермата до трапезата“.

Използването, ограниченията и забраните на продукти за растителна защита с неоникотиноидни активни вещества привлякоха голямо внимание през последните години заради високата степен на токсичност за пчелите⁸⁶. На 29 май 2018 г. Комисията прие регламенти за изпълнение за изменение на условията за одобрение на неоникотиноидите имидаклоприд⁸⁷, клотианидин⁸⁸ и тиаметоксам⁸⁹ с цел забрана на всички употреби на открито на трите вещества (действие 7В). В светлината на тези ограничения подалите заявления за подновяване на одобрението на клотианидин, тиаметоксам и имидаклоприд оттеглиха заявленията си. Впоследствие одобрението на тези вещества изтече на съответно на 31 януари 2019 г., 30 април 2019 г. и 1 декември 2020 г.

В доклада на Сметната палата и в резолюцията на Европейския парламент от 18 декември 2019 г.⁹⁰ Комисията се призовава да гарантира, че издаването на извънредно разрешение за използването на неоникотиноиди е надлежно обосновано. Регламент (ЕО) № 1107/2009 позволява на държавите членки да издават извънредни разрешения за продукти за растителна защита, които не са разрешени на тяхна територия, за определен период от време и за ограничено и контролирано използване, където опасността не може да бъде овладяна по никакви други разумни начини. След забраната за използване на открито на трите неоникотиноиди и изтичането на срока на техните одобрения няколко държави членки неколкократно са издавали извънредни разрешения за тяхната употреба.

⁸³ Европейски орган за безопасност на храните.

⁸⁴ https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/event/Bee_Guidance_review.pdf

⁸⁵ В това отношение Комисията ще вземе предвид препоръките на Европейската сметна палата (Специален доклад 15/2020), <https://www.eca.europa.eu/bg/Pages/DocItem.aspx?did=54200>.

⁸⁶ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal/neonicotinoids_en

⁸⁷ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/783 на Комисията от 29 май 2018 г. за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 540/2011 по отношение на условията за одобрение на активното вещество имидаклоприд (ОВ L 132, 30.5.2018 г., стр. 31).

⁸⁸ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/784 на Комисията от 29 май 2018 г. за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 540/2011 по отношение на условията за одобрение на активното вещество клотианидин (ОВ L 132, 30.5.2018 г., стр. 35).

⁸⁹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/785 на Комисията от 29 май 2018 г. за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 540/2011 по отношение на условията за одобрение на активното вещество тиаметоксам (ОВ L 132, 30.5.2018 г., стр. 40).

⁹⁰ 2019/2803(RSP), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0104_BG.html.

През 2018 г. Комисията възложи на ЕОБХ да провери дали извънредните разрешения, неколкостранно издавани за определени култури, са били обосновани и предприемат действия за предотвратяване на издаването на необосновани извънредни разрешения (за Румъния⁹¹ и Литва⁹²) през 2020 г. През октомври 2020 г. Комисията възложи повторно на ЕОБХ да оцени до септември 2021 г. дали определени извънредни разрешения за използване на тези вещества в захарното цвекло отговарят посочените в Регламента условия. Въз основа на резултата от тази оценка Комисията може да предприеме допълнителни действия. С цел допълнително повишаване на прозрачността уведомленията, издавани от държавите членки за извънредните разрешения, се публикуват в базата данни на ЕС за пестицидите⁹³.

2.8. Действие 8: Намаляване на въздействието на инвазивните чужди видове върху опрашителите

През януари 2020 г. Комисията публикува насоки за управление на инвазивните чужди видове с цел опазване на дивите опрашители⁹⁴ (действие 8А). Тези насоки са изготвени преди всичко: i) за органите, които отговарят за управлението на инвазивните чужди видове или участват в изготвянето на съответните политики; и ii) за европейските граждани, които искат да наблюдават и/или предотвратят въвеждането и разпространението на такива видове. Насоките обхващат най-важните мерки за откриване, контрол и отстраняване на някои от инвазивните чужди видове, които причиняват най-голяма вреда на местните диви опрашители в Европа. Тези инвазивни чужди видове, които вредят на опрашителите, включват *Megachile sculpturalis*, гигатски азиатски стършел (*Vespa mandarinia*) или растения като зелениката и златната пръчица. Гигантският азиатски стършел (*Vespa mandarinia*) е посочен като инвазивен чужд вид, който засяга Съюза, съгласно Регламента относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове⁹⁵. През 2019 г. Комисията разработи насоки относно инвазивните чужди видове, които са местни за част от ЕС, за да повиши осведомеността относно потенциалното отрицателно въздействие, които такива видове може да имат извън естествения си обхват. Някои от видовете, които са обхванати от тези насоки са отглежданите медоносни пчели и подвидовете на земните пчели⁹⁶.

По линия на програмата LIFE са подкрепени проекти, които включват възстановяване на местообитания след разпространението на инвазивни чужди видове. Няколко проекта са насочени към повишаване на осведомеността или проучване и контролиране на инвазивни чужди видове, които имат отрицателно въздействие върху местната флора, от която зависят опрашителите, като зелениката, пампасната трева и жлезистата слабонога.⁹⁷

Чрез ангажимента, поет съгласно Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г., за намаляване с 50 % на броя на видовете от Червения списък, които са застрашени от инвазивни чужди видове, също така ще се спомогне за допълнителното смекчаване на отрицателното въздействие върху опрашителите.

⁹¹ ОВ L 33, 5.2.2020 г., стр. 16.

⁹² ОВ L 33, 5.2.2020 г., стр.19.

⁹³ <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/ppp/pppeas/screen/home>

⁹⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/IAS+Managers>

⁹⁵ Регламент (ЕС) 1143/2014.

⁹⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/IAS+Managers>

⁹⁷ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/LIFE+programme>

В набор от ръководства за опазване на опрашителите Комисията включи строги препоръки за използването на местни растителни видове и опрашители и за строгото избягване на чужди видове и инвазивни чужди видове. Тези документи са насочени към публичните и местните власти и към голямо разнообразие от стопански сектори, в това число сектора на селското стопанство, горското стопанство, ландшафтната архитектура и строителството⁹⁸ (действие 8Б).

2.9. Действие 9: Насърчаване на действия от страна на предприятията и гражданите

През август 2018 г. чрез Платформата на ЕС за бизнес и биологично разнообразие⁹⁹ Комисията предприе първоначално разглеждане на дейностите на предприятията по отношение на опазването на опрашителите. След това Комисията сключи договор за разработване на специфични ръководства¹⁰⁰ за 11 стопански сектора: селско стопанство; хранителни продукти и напитки; горско стопанство; градинарство; пчеларство; търговия на дребно; ландшафтна архитектура; строителство; минно дело; енергетика; и туризъм (действие 9А). В тези ръководства допълнително са разгледани добри практики на предприятията. Комисията продължава да популяризира тези насоки и насърчава предприятията да прилагат ориентиранията към резултати действия за опазване на опрашителите. Освен това Комисията продължава да насърчава предприятията да оценяват и интегрират в процесите си на вземане на решения тяхното въздействие върху биологичното разнообразие и зависимостта си от него¹⁰¹, в това число чрез проекти по програмата LIFE, с които се подпомага улавящо въглерода земеделие, благоприятстващо опрашителите.

Комисията също така продължи да насърчава обществото да предприема действия за опазването на опрашителите чрез обществени кампании¹⁰², комуникационни дейности, образователни материали¹⁰³ и насоки¹⁰⁴ (действие 9В). Кошерът онлайн на Комисията за информация¹⁰⁵ относно опрашителите е ключова платформа за тази цел. Чрез разработения съгласно действие 3А кошер за информация относно опрашителите се улеснява достъпът до информация и се ангажират обществеността и други заинтересовани страни. Чрез комуникационния подход към обществеността се цели да се подчертае разнообразието на опрашителите и тяхното значение за човечеството, като всеки е насърчен да предприеме действия за тяхната защита. За европейците темата за опрашителите е една от най-популярните от природния свят и комуникацията по нея е много лесна за тях. По тази причина Комисията използва опрашителите като средство да представи действията на ЕС в рамките на Европейския зелен пакт по по-обширни въпроси, касаещи биологичното разнообразие и околната среда.

⁹⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Get+involved>

⁹⁹ https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/news/news-84_en.htm

¹⁰⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Businesses>

¹⁰¹ <https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business>

¹⁰² <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=23462237>

¹⁰³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Educational+materials>

¹⁰⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>

¹⁰⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/EU+Pollinator+Information+Hive>

Комисията подпомага ролята на обществеността в създаването на знания за изготвяне на мерки на политиките. През юли 2020 г. тя публикува доклад за най-добрите практики в областта на гражданската наука за екологичен мониторинг¹⁰⁶, което включва гражданската наука за опрашителите (мониторинг на пеперудите). Чрез изпълнението на пилотния проект ABLE на Европейския парламент¹⁰⁷ Комисията се погрижи за стартирането на европейската схема за мониторинг на пеперудите в 10 държави членки. За гражданската наука също така е заложено да бъде неотменен компонент от бъдещата схема на ЕС за мониторинг на опрашителите и разработената по действие 1 схема за екологичен мониторинг на използването на пестициди чрез медоносните пчели. Посредством проекта STING¹⁰⁸ през 2021 г. Комисията ще разшири дейностите за ангажиране на обществеността по темата за опрашителите, по-специално в контекста на продоволствената сигурност.

Европейският корпус за солидарност (действие 9В) подпомага проекти, които включват участие на младежи в различни области на проява на солидарност, в това число опазването на околната среда и природата. Няколко текущи проекта засягат опрашителите. Някои са с фокус върху разпространението на информация и повишаването на осведомеността като проекта за опазване на дивите пчели опрашители или проекта „Пчели на солидарността“. Друг пример — проект за подпомагане на екосистемата — спомага за създаването на благоприятни местообитания за дивите опрашители и други насекоми¹⁰⁹.

По линия на програмата „Еразъм+“ са финансирани проекти, които имат за цел повишаването на осведомеността сред учениците, като им се предоставя възможност да научат повече за опрашителите. Това включваше ангажиране на учениците с дейности като мониторинг на опрашителите на терен, като по този начин младежите имаха възможност да научат за изискванията на опрашителите за местообитания и заплахите, пред които са изправени¹¹⁰.

Комисията подпомага гражданите в ролята им на потребители. Изборът, който правим като потребители може да окаже значително въздействие върху дивите опрашители. Екомаркировката на ЕС¹¹¹ е един от инструментите, чрез които може да се смекчат негативните ефекти от избора на потребителите, например по отношение на продукти за градинарство, които влияят на опрашителите (действие 9Б). В момента Комисията е насочила вниманието си към постигане на максимално голям успех със сегашния портфейл продукти с екомаркировка, отколкото към разработване на нови критерии за екомаркировка на ЕС. Тя съвсем наскоро започна да преразглежда критериите за екомаркировка на ЕС за „растежни среди, подобрители за почвата и мулч“ и ще гарантира, че преразгледаните критерии отговарят на необходимостта за опазване на опрашителите. Например критериите може да включват гаранции, за да се гарантира, че почвата, която се

¹⁰⁶ SWD(2020) 149 final.

¹⁰⁷ <https://butterfly-monitoring.net/able>

¹⁰⁸ STING (Наука и технология за насекомите опрашители) е проект, изпълняван от Съвместния изследователски център на Комисията, https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/adopted_jrc_2019-20_wp_europa_v2.pdf.

¹⁰⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Education+and+youth>

¹¹⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Education+and+youth>

¹¹¹ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

използва за саксийни растения и градинарски продукти, не се добива от местообитания на опрашители, или че извличането на минерали не води до влошаване на местообитанията на опрашителите. В хранителния сектор по линия на проекта на LIFE за хранителни продукти и биологично разнообразие бяха проведени проучвания за защитата на насекомите в стандартите и етикетите на хранителните продукти и беше изготвено ръководство за ръководителите по качеството, ръководителите по продукцията и ръководителите по възлагането на поръчки¹¹².

2.10. Действие 10: Насърчаване на стратегии за опрашителите и сътрудничество на всички равнища

Комисията насърчава националните, регионалните и местните органи да разработват стратегии за опрашителите. С цел да улесни този процес Комисията е изготвила образци¹¹³ за такива стратегии, които могат да бъдат пригодени спрямо специфичните териториални нужди (действие 10А).

Освен чрез *ad hoc* събития и семинари Комисията улесни сътрудничеството сред заинтересованите страни по опазването на опрашителите посредством европейското партньорство за иновации за селското стопанство¹¹⁴, програмите за териториално сътрудничество (Interreg)¹¹⁵ и програмата на ЕС за градовете¹¹⁶ (действие 10Б). Програмите по Interreg бяха особено полезни за насърчаване на сътрудничеството чрез съвместни действия и обмен на политики между националните, регионалните и местните действащи лица от различни държави членки. Комисията също така продължи да насърчава връзките между националните, местните и поднационалните правителства и техните партньори другаде в ЕС. Чрез европейското партньорство за иновации за селското стопанство^{117,118} бяха съставени местни оперативни групи за иновативно, благоприятстващо опрашителите управление на земеделските стопанства.

През октомври 2020 г. по линия на партньорската програма на ЕС за присъединяване в областта на околната среда¹¹⁹ се проведе регионален онлайн семинар¹²⁰ относно инвазивните чужди видове в ЕС и Инициативата на ЕС относно опрашителите, като той беше организиран за участници от Албания, Босна и Херцеговина, Черна гора, Сърбия, Северна Македония, Косово и Турция (действие 10В). Работната среща беше осъществена чрез инструмента за предприсъединяване, като една от целите беше да се насърчи обменът на опит относно поставянето на стратегически цели и прилагането на действия за справяне с влошаването на състоянието на опрашителите в ЕС и за принос към усилията за опазване в света.

В работата си извън ЕС Комисията също така е включила конкретна помощ за постигане на целите както на Инициативата на ЕС относно опрашителите, така и на плана за

¹¹² <https://www.business-biodiversity.eu/en/publications/easy-guide--insect-protection>

¹¹³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Public+authorities>

¹¹⁴ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/european-innovation-partnership-agricultural>

¹¹⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Regions>

¹¹⁶ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/sul-nbs_finalactionplan_2018.pdf

¹¹⁷ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/find-connect/projects/protecting-farmland-pollinators>

¹¹⁸ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/find-connect/projects/pasture-pollinators>

¹¹⁹ <https://eppanetwork.eu/project>

¹²⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/International+action>

действие за периода 2018—2030 г. за втората Международна инициатива за опрашителите (действие 10В). Например Комисията подкрепи проекта от 2019 г. между ЕС и ФАО, чрез който се улесни изпълнението на многостранни споразумения от държави в Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн¹²¹. С този проект се цели насърчаване на селскостопанските практики, съобразени с екосистемата, в това число съхранението на естествените местообитания за дивите опрашители и смекчаването на риска, породен от пестицидите. За органите, отговарящи за регулирането на пестицидите, ще бъде организиран международен семинар относно укрепването и прилагането на законодателните актове за пестицидите с цел защита на опрашителите, за да могат тези органи да изградят капацитета си да разработват и прилагат законодателни актове, които да защитават опрашителите¹²².

През ноември 2018 г. по време на 14-ото заседание на Конференцията на страните по Конвенцията за биологичното разнообразие ЕС се присъедини към „коалицията от желаещи в областта на опрашителите“¹²³ (действие 10Г). Оттогава насам Комисията е подкрепяла целите на коалицията, като споделя знания и опит с други държави относно изпълнението на действията на ЕС в областта на опрашителите.

Като част от подготовката и въвеждането на световната рамка за биологичното разнообразие след 2020 г.¹²⁴ ЕС насърчава международните си партньори към по-добро опазване на опрашителите и повече признателност за екосистемните услуги, които те предоставят.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От настоящия преглед става ясно, че е постигнат значителен напредък по изпълнението на действията по Инициативата. Чрез Инициативата се предоставя всеобхватна рамка за действията на ЕС в областта на опрашителите в много секторни политики. Успешно са стартирани действия за разработване на ключови елементи на политиката и в това отношение е постигнат значителен напредък. Тези елементи на политиката включват схеми за мониторинг на видовете опрашители и причините за влошаването на състоянието им. Инициативата следва да се подпомогне допълнително от информационна система за опрашителите и специфични научноизследователски инициативи.

Като цяло Инициативата остава валиден политически инструмент, който ЕС, държавите членки и заинтересованите страни използват за преодоляване на влошаването на състоянието на опрашителите. Остават обаче значителни предизвикателства по отношение на справянето с причините за влошаването на състоянието. Необходимо е да се увеличат усилията особено тези, свързани със загубата на местообитания в селскостопанските ландшафти и с въздействието на пестицидите. Сред оставащите предизвикателства са справянето със заплахите за опрашителите, които не са пряко посочени в Инициативата, като изменението на климата и замърсителите на околната среда, различни от пестицидите.

¹²¹ https://ec.europa.eu/international-partnerships/news/eu-provides-extra-eu9-million-support-faos-work-promoting-nature-friendly-agricultural_en

¹²² <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/International+action>

¹²³ <https://promotepollinators.org/about/history>

¹²⁴ <https://www.cbd.int/conferences/post2020>

Напредъкът по изпълнението на дългосрочните цели на Инициативата ще бъде значително засилен чрез стратегията на ЕС за биологичното разнообразие, стратегията на ЕС „От фермата до трапезата“ и плана за действие на ЕС за нулево замърсяване, по-специално чрез ангажиментите за разширяване на защитените територии и възстановяване на екосистемите. Освен това, от изключително важно значение са насърчаването на агроекологичните подходи като биологично земеделие, възстановяването на ландшафтите с високо разнообразие в селскостопански земи и намаляването на въздействието на пестицидите и други замърсители на околната среда, които вредят на опрашителите.

Комисията ще работи в тясно сътрудничество с държавите членки на следващия етап от изпълнението на Инициативата. По тази причина Комисията приветства заключенията на Съвета¹²⁵ относно доклада на Сметната палата, по-специално по отношение на необходимостта да се гарантира адекватното използване на ресурси, създаде рамка за управление и мониторинг на опрашителите за целия ЕС и интегрират по-добре нуждите на опрашителите в ОСП и в законодателната рамка за пестицидите.

През втората половина на 2021 г. Комисията ще започне дейности по консултации с цел събиране на мнения и по-всеобхватни доказателства, познания и опит от заинтересованите страни и обществеността относно прилагането на съществуващата рамка. Тези предложения ще бъдат важен индикатор за подобряване на рамката и за идентифициране на допълнителни мерки, които биха били необходими за пълното изпълнение на дългосрочните цели на Инициативата.

Комисията след това ще преразгледа Инициативата, като вземе под внимание обратната връзка, която е получила до момента от други институции и заинтересовани страни, както и резултатите от консултациите.

¹²⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14168-2020-INIT/bg/pdf>